

GERA (47) IS EEN DOVE MOEDER VAN HORENDE KINDEREN

‘Dat ik ze niet met hun vriendjes en vriendinnetjes kan praten, mis ik wel’

Gera Elferink (47) is vanaf haar geboorte doof, haar man Ibrahim ook. Zoon Benjo (6) en dochter Imara (3) kunnen wél horen. Toch verloopt de opvoeding niet beduidend anders, al zijn er wel vooroordelen waar het gezin tegenop moet boksen.

“Vooral mijn zoon Benjo vindt het leuk om me in de maling te nemen. Hij zegt bijvoorbeeld vieze woorden, omdat hij weet dat ik die toch niet hoor. Het leukst vindt hij het om de stekker uit het contact te trekken wanneer ik aan het stofzuigen ben. Als ik dan pas na een paar seconden merk dat hij niet meer zuigt, ligt Benjo in een deuk. De boef. Ik moet er altijd erg om lachen. Ik ben

vanaf mijn geboorte doof. Het zit in de familie: mijn ouders, broer, grootouders, oom, tante, neven en nichten (van moederskant) kunnen ook niet horen. Soms voel ik me net iemand van blauw bloed. Onze familie is uniek in de dovenwereld. Het komt niet vaak voor dat een hele familie erfelijk belast is. Ik heb een heel fijne jeugd gehad. Mijn ouders stimuleerden mij om mijn eigen

verantwoordelijkheden te nemen en behandelden me als een ‘gewoon’ kind. Ik was een goede zwemster. Ik zwom vijf keer per week bij zowel een dove als een horende zwemclub en deed mee met Europese- en clubkampioenschappen. Mijn broer was mijn beste vriend. Samen met hem ging ik naar de Happy Days Club: een jongerenclub speciaal voor slechthorenden. Ze organiseerden er discoavonden en filmavonden, maar ook strandwandelingen en kampweekenden. Mooie herinneringen heb ik aan die tijd. We woonden vlak bij de dovenschool. Mijn ouders hadden daar bewust voor gekozen. Zelf moesten ze als kind heel ver reizen - mijn vader zat zelfs op een internaat - omdat er in Nederland maar vijf van deze scholen zijn. Daar hadden

ze zulke slechte herinneringen aan dat de beslissing snel was genomen: na onze geboorte verhuisden we naar Rotterdam. Onze school zou om de hoek zijn!”

Urenlang babbelen

“Als puber ging ik graag naar feesten. Er was echter één nadeel: mijn ouders waren er vaak bij. Een dovenbijeenkomst is namelijk altijd op één plaats en iedereen gaat daar dan naartoe. Op die manier konden ze zien wat ik deed. Maar ik kon daar ook wel weer het voordeel van inzien: ik kon wél van jongs af aan feesten. Andere pubers moesten op tijd naar huis, ik ging nog even door. Mijn ouders waren immers in de buurt! Doordat ik zo’n gewone opvoeding ►

kreeg heb ik me nooit anders gevoeld. Bij een vriendin van mij ging het er thuis heel anders aan toe. Haar ouders spraken tijdens het eten met elkaar zonder dat zij het gesprek kon volgen. Dat was een confrontatie. Het deed me pijn haar zo te zien. Bij ons konden we urenlang babbelen aan tafel. Ik voelde me happy, zat lekker in mijn vel. Helemaal toen ik Ibrahim ontmoette tijdens een volleybaltoernooi. Ik was 31 en straalverliefd. Ik viel op zijn uitstraling en humor. Doordat hij ook doof is, voelden we elkaar meteen aan. We zagen elkaar op jongerenfestivals en werden steeds verliefder. In 2005 zijn we getrouwd, een jaar later was ik zwanger. “Zelf vind ik mijn doofheid de normaalste zaak van de wereld, de maatschappij kijkt daar echter heel anders tegenaan. Toen Benjo werd geboren werden zijn oren zonder overleg meteen getest. Normaal gesproken doet de wijkverpleegkundige dat pas vier tot zeven dagen na de geboorte, samen met de hieplrik. “De uitslag is goed,” zei de verpleegster aan mijn bed. “Gelukkig maar, want dan kan hij jullie later goed helpen.” Ik was in de war. Hoezo moest ons kind ons helpen? Mijn man en ik hebben altijd alles zelf gedaan. Waarom zou dat nu op eens anders zijn? Dat was mijn eerste confrontatie met de horende maatschappij als dove moeder. Er zouden

er nog vele volgen. Toen de buurvrouw vroeg wanneer onze zoon logopedieles zou krijgen bijvoorbeeld. Wij voeden onze kinderen tweetalig op, we spreken met ze in gebarentaal en praten met hen mét het geluid van onze stem, dus ik vroeg me af: waarom zou hij dit nodig hebben? Of toen we afgelopen zomer terugvloegen vanuit Turkije en de steward per se wilde dat we werden begeleid naar de gate. Hoe vaak ik ook aangaf dat dat niet nodig was, hij bleéf maar aandringen. Al met al heeft het inchecken vijftien minuten geduurd. De maat-

mij moet overleggen of hij iets wel of niet mag. Ik begrijp het wel hoor; het is natuurlijk eng om met een dove vrouw te praten. Maar als je goed articuleert, geduldig bent en me aankijkt, kan ik je prima volgen. Als dove moeder moet ik mezelf meer laten zien, meer moeite doen om contact te maken met andere ouders. Daarom hebben mijn man en ik er bewust voor gekozen om betrokken te zijn bij schoolactiviteiten. Mijn man is lid van de OR en ik verzorg de schoolbibliotheek. Ook ben ik voorleesmoeder geweest. Ik las dan boeken voor in gebarentaal en een tolk vertaalde alles. Het leuke is: de kinderen vonden dat prachtig. Keken met grote ogen naar me en vroegen of ik de volgende keer weer kwam. Dat gaf me een goed gevoel. Onze kinderen hoeven gelukkig niet te denken: o ja, mijn ouders zijn doof, die kunnen dat niet. Mensen hebben vaak een vooroordeel. Ook professionals, hoor. Toen onze dochter drie maanden oud was en plotseeling erg ziek werd, ben ik meteen naar de huisarts gegaan. Met een ambulance werd ze in allerijl naar het ziekenhuis vervoerd. Terwijl ze werd onderzocht, praatten de artsen heel veel, maar zon-

‘IK BEN VOORLEESMOEDER GEWEEST. Ik las voor in gebarentaal EN EEN TOLK VERTAALDE DAT’

schappij is veel te betuttelend. Ik ben gewoon een volwassen vrouw. Ik kan niet horen, maar wel zien. Een dove kan veel meer dan je denkt.”

Belang van contact maken

“Sommige mensen stellen hun vraag aan Benjo in plaats van aan mij. Dan laat ik merken dat ze het ook aan mij kunnen vragen. Sterker nog: dat Benjo eerst met

der ons erin te betrekken. We werden af en toe aangekeken, maar ze maakten geen contact met ons. Op dat moment voelden we ons zo gefrustreerd. Het ging toch om ónze dochter? Gelukkig konden we heel snel een tolk regelen, die meteen kon komen, waardoor we toch nog alles konden volgen. Maar achteraf begrijp ik niet waarom artsen op zo’n manier handelen.”

Klaar met hun oordeel

“Onze kinderen worden extra in de gaten gehouden, omdat hun ouders doof zijn. Zo moest Benjo onlangs een logopedietest doen bij de GG en GD. Hij is verlegen en heeft faalangst, dus er kwam weinig uit. Er werd meteen geconcludeerd dat hij een taalachterstand heeft en weinig woordenschat, omdat hun van tevoren was verteld dat hij dove ouders heeft. Terwijl later bij de logopediste bleek dat dit helemaal niet het geval was. Mensen hebben al een oordeel klaar voordat ze naar de capaciteiten van het kind kijken. Dat maakt me weleens verdrietig.

Mijn kinderen denken dat ze grapjes met me kunnen uithalen, maar ik heb alles door. Doven voelen meer aan en kunnen veel aflezen aan mimiek en houding. Als Benjo een vies woord zegt, zie ik dat aan zijn gezichtsuitdrukking. Ook als hij snoepjes heeft gepikt uit de snoepkot. Mijn kinderen schrikken daar weleens van, vragen: hoe weet jij dat nou? En dan lach ik in mezelf. Ze hebben er bijvoorbeeld een handje van om de televisie veel te hard te zetten. Maar daar heb ik iets op gevonden: ik check gewoon de volumeknop. Natuurlijk is het soms ook heel lastig. Als mijn kind op straat valt, hoor ik hem niet huilen, en kan ik niet snel bij hem zijn. Als ze samen boven ruzie hebben, weet ik dat niet altijd meteen. Ik mis het dat ik ze niet met hun vriendjes en vriendinnetjes kan horen praten. Ik zou zo graag willen weten wat ze tegen elkaar zeggen.

Om andere dove ouders te helpen die tegen dezelfde dingen aanlopen als ik, ben ik als opvoedtrainer bij GGMD voor Doven en Slechthorenden gaan werken. Ik vind het belangrijk dat dove ouders zich bewuster zijn van hun eigen rol, hun eigen verantwoordelijkheid ten opzichte van hun kinderen. Maar al te vaak zie je dat oma en opa die rol op zich nemen. Ze zijn gewend hun eigen kinderen te beschermen en nemen nu ook de

opvoedende rol op zich ten aanzien van hun kleinkinderen. Ik probeer ouders te stimuleren zélf hun kinderen op te voeden en bespreek met ze waar ze tegenaan lopen. Dat doen we in onze eigen taal, dat is goed voor hun eigenwaarde. De horende maatschappij grijpt te snel in. Begrijpelijk, maar niet nodig. Aangeleerde hulpeloosheid is voor niemand goed. Over dit onderwerp heb ik een scriptie geschreven tijdens mijn af-

studeren aan het hbo-SPH, omdat het een actueel onderwerp is binnen de dovengemeenschap. Weet je: als een ander het kan, kan ik het ook. Ik geniet van mijn kinderen, ook als ze me in de maling nemen. De stekker uit de stofzuiger trekken? Ik houd gewoon de slang van de stofzuiger vast, dan voel ik het meteen. En dan dat verbaasde koppie van Benjo! ‘Schat, mama weet alles,’ zeg ik dan tegen hem.”

‘Dove mensen kunnen alles, behalve horen’

Marty Langendoen is staffunctionaris van de GGMD (Geestelijke Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening voor Doven en Slechthorenden), de organisatie waar mensen met een gehoorbeperking (en hun naasten) worden begeleid. “In Nederland hebben twee miljoen mensen een gehoorprobleem. Daarvan zijn er tien tot vijftienduizend volledig doof, bijvoorbeeld doordat ze doof zijn geboren of op jonge leeftijd doof geworden. Erfelijkheid komt niet zo vaak voor. Daarom krijgen dove ouders in negentig procent van de gevallen horende kinderen. Dat hoeft niet voor problemen te zorgen. Hooguit is het soms lastig, met name op school. Het is voor een dove ouder moeilijker om in gesprek te gaan met de juf. Ook worden zij bij schoolpleingesprekken vaak minder betrokken. Daardoor missen ze een hoop. Problemen ontstaan er bij onvoldoende contact tussen ouder en kind, als er niet goed wordt gecommuniceerd binnen het gezin. Wij als GGMD adviseren om met elkaar gebarentaal te gebruiken, de eigen taal van de ouder. Daarnaast is het belangrijk dat het horende kind voldoende met horende mensen in aanraking komt, bijvoorbeeld op de crèche of peuterspeelzaal. Dat is essentieel voor de taalontwikkeling.”

Sterke visuele instelling

“De maatschappij ziet doofheid als een handicap, terwijl de doven dat zelf niet zo ervaren. Zij compenseren hun doofheid vaak met een sterke visuele instelling. Bij GGMD zeggen we altijd: dove mensen kunnen alles, behalve horen. In een gezin met dove ouders en horende kinderen leven er in feite twee culturen met elkaar. Dat zorgt ervoor dat er behoefte is aan handvatten. We leren dove ouders bijvoorbeeld dat het onverstandig is om je kind als tolk te gebruiken of mee te nemen naar de dokter zodat hij of zij kan vertalen. Ook je kind telefoontjes laten plegen waar hij of zij nog niet aan toe is, is niet verstandig. Een kind moet kind kunnen zijn. Gelukkig zijn de meeste ouders zich daarvan bewust. Daarnaast begeleiden we pubers. In de puberteit schaamt elke puber zich voor zijn of haar ouders, maar bij dove ouders kan dat extra sterk zijn. Soms durven kinderen hun vrienden niet mee naar huis te nemen, omdat ze zich schamen voor de vreemde stem van hun vader of moeder. Die stem kan moeilijk verstaanbaar zijn of anders klinken doordat de dove persoon zichzelf niet kan horen praten. Horenden vinden dat soms eng. Door middel van groepsgesprekken bespreken we waar pubers tegenaan lopen en hoe ze daar vervolgens mee om kunnen gaan.”